

Lise Öğrencilerinin İntihal İle İlgili Kavram Yanılgılarının Giderilmesinde Uluslararası Bakalorya Programı'nın Etkisi

The Effect of International Baccalaureate Program on High School Students' Misconceptions Regarding Plagiarism

Fatma BAYSEN*, Engin BAYSEN**, Nermin ÇAKMAK***

Öz

Lise öğrencileri araştırma ve proje ödevlerini bilimsel etik ilkelere uygun şekilde yazarken, araştırma ve yazma deneyimlerindeki eksilikleri nedeniyle zorlanmaktadır. Öğrencilerin araştırma ödevlerini yazarken karşılaştıkları en büyük problemlerden birisi intihal yapmaktır. Öğrenciler sadece kasıtlı olarak değil, bazen de kavram yanılgılarından dolayı kasıtsız olarak da intihal davranışı sergileyebilmektedirler. Araştırmanın temel amacı, akademik dürüstlük ve ilgili becerilerin öğrencilere kazandırılmasının da hedeflendiği Uluslararası Bakalorya Programı (UBP)'nin, öğrencilerin intihalle ilgili kavram yanılgılarını gidermedeki etkisini incelemektir. Araştırma, UBK kapsamında eğitim alan 114 ve bu kapsamda eğitim almayan 225 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen üçlü Likert tipi ölçeğin uygulanmasından elde edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS programından yararlanılmıştır. Her bir madde için frekans ve yüzdeler hesaplanarak elde edilen veriler tartışılmıştır. Bununla birlikte her iki gruptaki öğrenciler arasında her bir madde ile ilgili anlamlı fark olup olmadığını ortaya çıkartmak ve yorumlayabilmek için istatistiksel analiz yöntemlerinden ki-kare kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, UB eğitim programı bazı intihal çeşitlerinin giderilmesinde etkilidir, fakat daha fazla başarı sağlanabilmesi için geliştirilmelidir.

Anahtar kelimeler: İntihal; atıf yapma; akademik dürüstlük; kavram yanılgıları; lise öğrencileri; Uluslararası Bakalorya Programı

* Yrd. Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, fatma.baysen@neu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, engin.baysen@neu.edu.tr

*** Dr., TMMOB Mimarlar Odası Kütüphanesi, ncakmak73@gmail.com

Abstract

Writing research and project assignments based on scientific ethical principles becomes challenging for high school students when they have lack of research and writing experiences. Plagiarism is the most encountered problem for students while writing their research assignments. Students can act to plagiarize not only consciously but unconsciously in cases of misconceptions. The main aim of the present study is to find the success of the IB program which includes targets of enhancing academic honesty and related skills in deleting plagiarism related misconceptions. The research is carried out including 114 students who participate in IB program and those 225 students who did not participate in an IB program. Data is collected via 3 Likert type test which was constructed by the researchers. SPSS program was utilized for data analysis. Frequencies and percentages for each test item was calculated and discussed. Adding Chi-square statistical analysis was used to reveal and discuss the significant differences, if so, between the two groups of students regarding each test item. The IB program was found to be successful in specific plagiarism types, but must be improved for more significant results.

Keywords: *Plagiarism; citations; academic honesty; misconceptions; high school students; IB program*

Giriş

Eğitimin en önemli amaçlarından birisi doğru ve dürüst insan yetiştirmektir. Bu nedenle akademik dürüstlük, eğitimin temel değerlerinden birisidir (Schmelkin, Gilbert ve Silva, 2010). Jensen, Arnett, Feldman ve Cauffman (2002) akademik sahtekârlığı, öğrencilerin diğerlerinin akademik çalışmalarını kendilerininmiş gibi sunma teşebbüsü olarak tanımlamış ve akademik sahtekârlığın sınavlarda hırsızlık, diğer öğrencilerin ödevlerini kopyalama ve intihal davranışlarını içerdiğini belirtmişlerdir. Ortaokul ve lise öğrencilerinin akademik sahtekârlık davranışlarının incelendiği çalışmalarda, ağırlıklı olarak akademik sahtekârlık davranışı içerisinde yer alan sınavlarda hırsızlık ile ilgili davranışa odaklanıldığı görülmektedir (Örn; Kessler, 2003; Ma, Lu, Turner ve Wan 2007; Strom ve Strom, 2007; Sobhy, 2015; Barnhardt, 2016). Bu çalışmada ise akademik sahtekârlık davranışları içerisinde “intihal (plagiarism)” davranışına odaklanılmıştır. İntihal, Merriam-Webster Çevrimiçi Sözlük-Merriam-Webster Online Dictionary (2017)’te en genel biçimde, “birine ait kelimeleri veya düşünceleri kaynak göstermeksizin kullanma davranışı” olarak tanımlanmaktadır.

İntihal ile ilgili politikalar, rehberler, öğretim metotları ve intihal tespit etme araçları, öğrencilerin intihalle ilgili farkındalıklarının artmasını sağlamalarına yardımcı olmaktadır. (Bacha, Bahous ve Nabhani, 2012). Diğer taraftan bütün bu yardımcı araçlara rağmen intihal, kopyalama ve akademik sahtekârlığın diğer türleri son on yıldır hızla yayılmış (Schmelkin vd. 2010; Brown-Wright vd., 2012) ve eğitim kurumlarının karşılaştıkları önemli bir problem haline gelmiştir (Bacha vd. 2012; Ho, 2015; Sobhy, 2015). Comas-Forgas ve Sureda-Negre (2010)’a göre sınavlarda, kopyalama (copying), aldatma (deceiving) ve hırsızlık (cheating), sınıflarda her zaman yapılmış olan davranışlardır. Fakat internetin gelişmesi ve yayılmasından dolayı ortaokul ve lise öğrencileri arasında

özellikle kopyala yapıştır intihalinin (copy-paste plagiarism) yaygınlaştığı, intihal olgusunun yeni, daha büyük ve daha endişeli boyutlar aldığı takip edilmektedir (Ma vd., 2007; Sisti, 2007; Lai ve Weeks, 2009; Lehman, 2010; Thomas ve Sassi, 2011; Williamson ve McGregor, 2011; Sureda-Negre, Comas ve Oliver-Trobat, 2015).

İntihalin artmasına paralel olarak, intihalle ilgili çalışmaların da hızla arttığı gözlenmektedir. Bununla birlikte literatürde intihalle ilgili çalışmaların ağırlıklı olarak üniversite öğrencileri ve akademisyenlerin akademik dürüstlük davranışlarını incelemeye yönelik olduğu görülürken (Köklü, 2000; Bennet, 2005; Graves, 2008; Eminoğlu ve Nartgün, 2009; Gullifer ve Tyson, 2010; Estow, Lawrence ve Adams, 2011; Löfström, 2011; Evering ve Moorman, 2012; Ural ve Sulak, 2012; Voelker, Love ve Pentina, 2012; Avaroğulları, 2013; Orhan ve Günay, 2014; Chen ve Chou, 2017; Çakmak, 2015; Özenç Uçak ve Ünal, 2015; Baysen, Hořková-Mayerová, Çakmak ve Baysen, 2017a, 2017b); lise öğrencilerine yönelik çalışmaların azlığı dikkat çekicidir (Dant, 1986; Kessler, 2003; Ma vd., 2007; Lai ve Weeks, 2009; Brown-Wright vd., 2012; Sureda-Negre vd., 2015; Vieyra ve Weaver, 2016). Oysa; lise düzeyindeki öğrencilerin intihalle ilgili bilgi eksiklikleri yükseköğretimde de devam edebilmektedir (Vieyra ve Weaver, 2016). Dahası Graves (2008) yükseköğretimde intihal davranışı sergileyen bireylerin, bu davranışa iş yaşamında da devam edebildiklerini belirtmektedir.

Vieyra ve Weaver (2016), 6. ve 12. sınıf (ortaokul ve lise düzeyi) arasındaki öğrencilerin fen bilgisi ödevlerinde kaynaklara atıf yapma yaygınlığını ve niteliğini inceledikleri araştırmalarında, uygun atıf yapmada 12. sınıf öğrencilerinin daha alt sınıflardaki öğrencilerden daha iyi olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Vieyra ve Weaver (2016) araştırmalarında ayrıca, öğrencilerin araştırma ödevlerinde kaynakça sayfasına yer vermelerine rağmen, sadece yaklaşık %35'inin metin içinde atıf yaptığını belirlemişlerdir. Vieyra ve Weaver, ortaokul ve lisede öğrencilerin intihalle ilgili bilgi eksikliğinin nedenleri arasında eğitim eksikliğini veya tutarsız öğretimi göstermişlerdir. Sureda-Negre vd. (2015) de ortaokul ve lise öğrencilerinin intihal yapmalarında, bireysel faktörlerin (akademik performans, erteleme, cinsiyet, motivasyon vb.), kurumsal faktörlerin (intihal konusuna yönelik akademik düzenlemelerin/yönetmeliklerin vb. varlığı; eğitim kurumunun etik kültürü; intihali tespit eden programların varlığı ve kullanımı vb.), öğretim ile ilgili faktörlerin (verilen ödevlerin çeşidi, niteliği ve sayısı; ödevlerin öğretmenler tarafından takip edilmesi vb.) ve son olarak eğitim dışı faktörlerin (politik yozlaşma düzeyi; değerler sistemindeki kriz vb.) etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Literatürde intihalle ilgili araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde, araştırmaların ağırlıklı olarak kasıtlı (intentional) intihal hakkında olduğu görülmektedir. Oysa öğrenciler kasıtlı olmadan (unintentional) da intihal davranışı sergileyebilmektedir (Belter ve Pre, 2009; Graveline, 2010; Çakmak, 2015; Baysen vd., 2017a, 2017b). Kasıtlı intihal, öğrencilerin not alma kaygısı, zaman baskısı, erteleme, araştırma yapmaya istekli olmama, daha iyi not alma isteğii, kaynaklara erişmenin zor olması (Köklü, 2000; Özenç Uçak ve Gülşen Birinci, 2008; Wilkinson, 2009; Evering ve Moorman, 2012; Özenç

Uçak ve Ünal, 2015); intihal konusuna yönelik yasal düzenlemelerin yetersizliği, eğitim kurumunda etik kültürün yerleşmemesi, verilen ödevlerin çeşidi, niteliği, sayısı (Sureda-Negre vd., 2015) ve tutarsız öğretim (Vieyra ve Weaver, 2016) gibi nedenlere bağlıyken; kasıtsız intihal öğrencilerin bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır (Mahmood, Mahmood, Khan ve Malik, 2010; Ahmad, Manszourizadeh ve Ai, 2012; Çakmak, 2015; Baysen vd., 2017a, 2017b). Bu çalışmada da kasıtsız intihal içerisinde değerlendirilen kavram yanılgılarına odaklanılmıştır.

Kavram yanılgıları, birçok araştırmacı tarafından genel olarak, bilimsel gerçeklere aykırı inanışlar ve bilim tarafından gerçekliği kanıtlanmış kavramların öğretilmesini ve öğrenilmesini engelleyici bilgiler olarak tanımlanmaktadır (Peterson, Treagust ve Garnett, 1986; Baysen, Temiz, Baysen ve Yağbasan, 2004; Ormrod, 2008; Baysen ve Silman, 2012; Brown, 2014). Kavram yanılgıları, kavram ile ilgili sonraki ya da yeni öğrenmeleri olumsuz yönde etkileyebilmekte ve anlamlı öğrenmeyi engelleyebilmektedir. Dahası kavram yanılgıları eğitim sırasında direnç gösterebilmekte ve yanlış inançların ısrarla sürdürülmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle kavram yanılgılarının erken safhalarda tespit edilmesi, nedenlerinin belirlenmesi ve önlenmesine ilişkin tedbirlerin alınması önemlidir (Ormrod, 2008; Baysen, 2012; Baysen ve Baysen, 2013; Çakmak, 2015). Fakat intihalle ilgili kavram yanılgılarını inceleyen, nedenlerini kapsamlı bir şekilde ortaya koyan ve çözüm önerileri getiren çalışmaların oldukça az olduğu gözlenmektedir. Bu çalışmaların da çoğunluğunun üniversite öğrencilerine yönelik olduğu izlenirken (Örn; Belter ve Pre, 2009; Graveline, 2010; Mahmood vd., 2010; Henderson, 2011; Ahmad vd., 2012; Cheak, Sze, Ai, Min ve Ming, 2013; Çakmak, 2015; Baysen vd., 2017a), çok az çalışmada ortaokul ve lise öğrencilerinin intihalle ilgili kavram yanılgılarının incelendiği görülmektedir (Örn; Baysen vd., 2017b). Bu çalışmada da lise öğrencilerinin intihalle ilgili kavram yanılgılarına odaklanılmış ve öğrencilerin kavram yanılgılarıyla ilgili durumları, Uluslararası Bakalorya Diploma Programı (UBDP-International Baccalaureate Diploma Programme/IBDP) çerçevesinde araştırılmıştır.

Uluslararası Bakalorya (UB-International Baccalaureate/IB) programı, 1968 yılında Dünyada eğitim birliğini sağlamak amacıyla kurulmuş olan Uluslararası Bakalorya Organizasyonu (International Baccalaureate Organization-IBO) tarafından, dört düzeyde gruplandırılarak verilen bir uluslararası eğitim programıdır. Bu gruplar sırasıyla, İlk Yıllar Programı (Primary Years Programme - PYP, programın başlangıç tarihi 1997), Ortaokul Programı (Middle Years Programme - MYP, programın başlangıç tarihi 1994), Diploma Programı (Diploma Programme - DP, programın başlangıç tarihi 1968) ve son olarak da Kariyerle İlgili Program (Career-related Programme-CP, programın başlangıç tarihi 2012)'dan oluşmaktadır ("Programmes", 2017). Bu çalışmada odaklanılan Uluslararası Bakalorya Diploma Programı (UBDP), Dünya çapında 3110 okulda, Türkiye'de de 44 okulda uygulanmaktadır ("Find an IB", 2017). Türkiye'de bu programdan mezun olan öğrenciler, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından verilen ulusal diplomanın yanı sıra, uluslararası geçerliliği olan UBDP diplomasına da sahip olmaktadır.

Lise öğrencilerine yönelik olan UBDP'nin amacı öğrencileri fiziksel, zihinsel, duygusal ve etik olarak zenginleştirmek ve mükemmel derecede düşünce özgürlüğüne ve derin bilgiye sahip, insanların farklılıklarını kabul ederek daha barışçıl bir dünya kurmayı hedefleyen, sorgulayan, duyarlı, bilinçli, hoşgörülü, özgüveni yüksek ve yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş bireyler yetiştirmektir. Program, 11. ve 12. sınıftaki öğrencileri yükseköğretime en iyi şekilde hazırlayan, uluslararası ölçütlerde değerlendirme kriterlerine sahip, iki yıllık uluslararası akademik bir programdır. UBDP'de müfredat, altı ders alanı ile birlikte (Dil ve Edebiyat Çalışmaları, Dil Kazanımı, Bireyler ve Toplular, Fen Bilimleri, Matematik, Sanat); Bilgi Kuramı (Theory of Knowledge-TOK); Yaratıcılık-Hareket-Toplum Hizmeti (Creativity, Activity, Service-CAS) ve Bitirme Tezi (The Extended Essay-EE)'den oluşmaktadır. Dersler yüksek seviye (High level-HL) ve standart seviye (Standard level-SL) olmak üzere iki bölümde verilmektedir. Yüksek seviye dersleri toplam 240 saat ve standart seviye dersleri de 150 saati kapsamaktadır. Öğrenciler, yüksek seviyede en az 3 ders alırken, geri kalan dersleri de standart seviyede alırlar. Öğrenciler müfredat kapsamında, Bilgi Kuramı dersinde 1600 kelimeden oluşan bir makale (essay) ve seçtikleri herhangi bir ders için 4000 kelimeden oluşan bitirme tezi (extended essay) hazırlamak zorundadırlar. Bununla birlikte diğer bütün derslerde de sözlü ya da yazılı ödevler hazırlamaları gerekmektedir. Öğrenciler hem bu aldıkları dersleri hem de Bilgi Kuramı, CAS ve Bitirme Tezini başarıyla tamamlamadan mezun olamamaktadırlar ("Curriculum", 2017).

UBDP, araştırma temelli bir program olduğu için öğrencilerden bütün çalışmalarında akademik dürüstlüğe önem vermeleri, etik tutum ve sorumluluğa sahip olmaları ve etik standartlara uymaları beklenmektedir (O'Farrell, 2010, s. 26). UBDP'de, öğrencilerin intihal, hile (collusion), hırsızlık, kopya çekme gibi akademik dürüstlük ile ilgili konulardaki bilgi ihtiyaçlarını gidermelerinde ve bilimsel yazı yazma becerilerini artırmalarında öğrencilere, okul yönetimlerine, öğretmenlere (Tilke, 2011; Carroll, 2012) ve kütüphanecilere (Tilke, 2011) önemli görevler düşmektedir. Okul yönetimleri tarafından akademik dürüstlük politikası, yasal ve etik düzenlemeler belirlenmeli ve rehberler hazırlanarak öğrencilerin bu ilkeleri anlaması ve öğrenmesi sağlanmalıdır (Carroll, 2012). UBDP kapsamında ilişkilendirilmeyen birçok çalışmada olduğu gibi (Özenç Uçak ve Gülşen Birinci, 2008; Gibson ve Chester-Fangman, 2011 ve Gunnarsson, Kulesza ve Petterson, 2014), UBDP'de de intihal, bilimsel etik, etik dışı davranışlar, akademik dürüstlük, alıntı yapma, kaynak gösterme konularındaki eğitimlerin verilmesinde okul kütüphanecilerine önemli roller atfedilmektedir. Tilke (2011) UBDP kapsamında, okul kütüphanecilerinin öğrencilere etik konularla birlikte, ödevlerini (essay) yazarken zorlandıkları birçok konuda, TOK, CAS gibi etkinliklerde önemli katkılarının ve desteklerinin olabileceğini belirtmektedir. UBDP'de okul kütüphanecilerinin kütüphane koleksiyonunu UBDP müfredatı doğrultusunda zenginleştirme çalışmalarının yanı sıra, öğrenciler, öğretmenler, UBDP koordinatörleri ve okul yönetimiyle sürekli ilişki içinde olmalarının ve bilgi alışverişinde bulunmalarının önemi daha da ön plana çıkmaktadır (Tilke, 2011).

UBDP ile MEB (Ulusal) müfredatı karşılaştırıldığında, ulusal müfredatta eleştirel düşünme, problem çözme, okuduğunu anlama, yaratıcılığını kullanma ve bilgisini paylaşma becerileri kazanmaları amacıyla ortaöğretim öğrencilerinden bireysel veya grup olarak “performans çalışması” yapmaları ve kendi istedikleri bir konu hakkında inceleme, araştırma, yorum yapma, bilgiye ulaşma, özgün düşünme ve yaratma becerilerini geliştirmek amacıyla da ders öğretmeni rehberliğinde “proje ödevleri” hazırlamaları istenmektedir (Millî, 2013). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği’nin 50. maddesinin 1. fıkrasında “*Öğrenciler okulların özelliklerine göre yazılı sınavların dışında proje ve performans çalışması ile topluma hizmet etkinliklerine yönelik seminer, konferans ve benzeri çalışmalar yaparlar. Öğrenciler, her dönemde tüm derslerden en az bir performans çalışması, her ders yılında en az bir dersten proje hazırlama görevini yerine getirirler.*” denmektedir (Millî, 2013). Ayrıca performans ve proje ödevleri de 100 tam puan üzerinden hesaplanmakta ve farklı ölçme araçlarıyla değerlendirilmektedir. Bununla birlikte ulusal müfredatta, “Ortaöğretim Proje Hazırlama Dersi” (MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2006) ile ortaöğretim 10. sınıflarda seçmeli olarak verilen “Araştırma teknikleri dersi” (“Araştırma teknikleri”, 2010) bulunmaktadır. Ulusal program müfredatındaki bu program ve dersler öğrencilerin araştırma yapma ve yazma becerilerinin geliştirilmesinde oldukça önemli görülmeyle birlikte, bu programların içeriğinde intihal, alıntı yapma, kaynak gösterme gibi akademik dürüstlük ilkeleri doğrultusunda davranış kazandırılmasının hedeflendiği açık bir tanıma rastlanmamıştır. Ayrıca performans ve proje ödevlerinin değerlendirildiği birçok çalışmada da okulun insan gücü (öğretmen, kütüphaneci sayısının yetersizliği), fiziki (kütüphane olmaması ya da koleksiyon azlığı vb.) ve teknolojik (bilgisayar ve internet erişimi sorunu vb.) olanakları, sınıf mevcutlarının kalabalık oluşu nedeniyle her öğrencinin ödevi ile yeterince ilgilenilememesi, öğrencilerin evdeki çalışma ortamlarının verimsizliği gibi daha pek çok soruna bağlı olarak yeterli düzeyde başarı sağlanamadığı vurgulanmaktadır (Arı, 2010; Güven ve Demirçelik, 2013; Aydın, Yörek ve Uğulu, 2015).

Sonuç olarak bu çalışmada intihal, bilimsel etik, etik dışı davranışlar, akademik dürüstlük, alıntı yapma, kaynak gösterme gibi becerilerin öğrencilere yoğun ve zorunlu bir programla kazandırılmasının da hedeflendiği Uluslararası Bakalorya Diploma Programı’nda, öğrencilerin bu becerileri ulusal programdaki öğrencilere göre daha iyi kazanmış oldukları düşüncesinden hareketle, UDBP’nin lise öğrencilerinin intihalle ilgili kavram yanlışlarını gidermedeki etkisinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Uluslararası Bakalorya Diploma Programı kapsamında eğitim alan öğrencilerle, Millî Eğitim Bakanlığı’nın müfredatına göre eğitim alan öğrencilerin alıntı yapma, kaynak gösterme ve intihal konularında kavram yanlışları ile ilgili var olan durumlarını tespit etmek ve karşılaştırmaktır. Çalışmanın bir diğer amacı ise, öğrencilerin kavram yanlışları var ise ne tür kavram yanlışlarına sahip olduklarını ortaya çıkartmaktır.

Araştırma Soruları

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır. UBDP kapsamında eğitim alan öğrencilerle, bu kapsamda eğitim almayan öğrencilerin;

1. Ölçme aracına verdikleri yanıtlara göre doğru kavramlarının, kavram yanlışlarının ve emin değilim türündeki yanıtlarının dağılımları nasıldır?
2. Maddelere verdikleri yanıtlara ilişkin doğru kavramları ve kavram yanlışları sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Maddeler bazındaki doğru kavramları ile kavram yanlışları sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. Maddeler bazında kız ve erkek öğrencilerin kavram ve kavram yanlışları sayıları arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Yöntem

Araştırma Deseni

Araştırmada UBDP kapsamında eğitim alan öğrencilerle, bu kapsamda eğitim almayan öğrenciler arasında intihal ile ilgili kavram yanlışlarının varlığını tespit etmek ve karşılaştırmak için, yalnız son testli karşılaştırma gruplu deneysel desen yöntemi kullanılmıştır (Creswell, 2012, s. 310). Bu yöntemin kullanıldığı çalışmalarda, seçilen bir bağımsız değişkenin etkisi test edilmiş olur. Bu çalışmada UBDP eğitiminin başarısı test edilmiştir. Araştırmada yalnızca son test bulunması ön test ile son test arası farklara bakılmasını engellerken, ön testin etkisini ortadan kaldırdığı için avantajlı bir durum olarak düşünülmektedir. Diğer taraftan tüm program uygulamaları öncesi hâlihazırda bir testin uygulanmaması durumu sık karşılaşılan bir durumdur.

Çalışma Grubu

Araştırma, iki okulda* çalışmaya gönüllü olarak katılan toplam 339 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilerden 114 (%34)'ü UBDP kapsamında eğitim alırken (Program kapsamında öğrenciler alıntı yapma, kaynak gösterme ve intihal hakkında ders almışlardır.), 225 (%66)'i bu kapsamda (Alıntı yapma, kaynak gösterme ve intihal hakkında özel bir ders veya seminer eğitimi almamışlardır) eğitim almamıştır. Öğrencilerden 168'i kız, 171'i de erkektir. Öğrencilerin yaş aralığı 13 ile 18 arasındadır.

Veri Toplama

Araştırmada veriler, Baysen vd. (2017a, 2017b) tarafından hazırlanan, Likert tipi 14 sorunun uygulanmasından elde edilmiştir (bkz. Ek 1). Ankette, "Evet", "Hayır" ve "Emin değilim" şeklinde üç seçeneği derecelendirme kullanılmıştır. Anket maddeleri lise öğrencilerinin anlayabileceği düzeydedir. Kapsam geçerliliği, Baysen vd. (2017a, 2017b) tarafından yapılan önceki çalışmalarda gerçekleştirilen pilot çalışma ile test edilmiştir. Uygulamalar iki okulda da 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında, sınıf ve rehberlik öğretmenlerinin desteğiyle okul kütüphanecileri tarafından, öğrencilerin ders saatinde gerçekleştirilmiştir. Uygulama sırasında gereksinim duyduklarında öğrencilere kütüphaneciler tarafından bilgi verilmiştir. Öğrencilerin anketi yanıtlanması yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Veri Analizi

Ne kadar öğrencinin intihalle ilgili doğru kavrama ve ne kadarının kavram yanlışına (ve %) sahip olduklarını ortaya çıkartmak için her bir madde analiz edilmiştir. Ayrıca her bir madde için emin değilim yanıtı veren öğrencilerin sayısı da (ve %) hesaplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS programından yararlanılmıştır. Analizlerle frekans ve yüzdeler hesaplanmıştır. UBDP kapsamında eğitim alanlarla, olmayanlar arasında farklı durumlar için her bir madde ile ilgili anlamlı fark olup olmadığını ($p=0.05$ veya $p=0.001$) ortaya çıkartmak ve yorumlayabilmek için istatistiksel analiz yöntemlerinden ki-kare kullanılmıştır.

* Araştırma, UBDP'nin uygulandığı iki okulda gerçekleştirilmiştir. Okul yönetimine yazılı dilekçe ile izin başvurusunda bulunulmuştur. Araştırma başvurusu okul yönetimleri tarafından, okul adına yer verilmemesi koşuluyla onaylanmıştır. Bu nedenle araştırmada okul isimleri kullanılmamıştır. Fakat gerekli olduğu durumlarda okul adlarına, Okul A ve Okul B olarak yer verilmiştir. Okul kütüphanecilerinden sözlü olarak elde edilen bilgilere, okulların web sayfasındaki ve İBO'nun web sayfasındaki bilgilere göre, Okul A'da UBDP eğitimine 2010 yılında başlanmıştır ve 11. ve 12. sınıftaki öğrencilerin tamamı iki yıllık program kapsamında bu eğitimi almak zorundadır. Bununla birlikte Okul A'da İngilizce hazırlık, 9. ve 10. sınıflarda MEB müfredatında eğitim verilmektedir. Okul B'de ise UBDP eğitimine 2008 yılında başlanmış ve seçmelidir. Okul B'de hem UBDP eğitimi hem de MEB müfredatı uygulanmaktadır. Okulda UBDP kapsamında okumayı düşünen ve gereken koşulları sağlayan öğrenciler 10. sınıfta hazırlık sınıfına (Pre-İB) katıldıktan sonra, 11. ve 12. sınıfta iki yıllık program kapsamında bu eğitimi almaktadırlar. Okul B'de UBDP kapsamında eğitim almayı tercih etmeyen öğrenciler ise eğitimlerine MEB müfredatı kapsamında devam etmektedirler. Bununla birlikte her iki okulda da UBDP kapsamında eğitim alan öğrenciler ayrıca, ulusal programla (MEB) ilgili T. C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, ikinci yabancı dil, felsefe, trafik ve ilkyardım derslerini de zorunlu olarak almaktadırlar.

Bulgular ve Tartışma

Bulgular, araştırma sorularına göre aşağıda sunulmuş ve tartışılmıştır.

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Elde Edilen Bulgular

Tablo 1’de, her iki gruptaki öğrencilerin, maddelere verdikleri yanıtlara göre intihalle ilgili doğru kavramlarının, kavram yanlışlarının ve emin değilim türündeki yanıtlarının dağılımları incelendiğinde; UBDP kapsamında eğitim alan öğrencilerin en çok birinci *“İnternette yer alan bilgileri kullanmak için atıf yapmaya gerek yoktur, çünkü internette yer alan bilgiler anonimdir.”* ve dokuzuncu *“Eğer kullanılan cümleler kısa ise, bu durumda atıf yapmaya gerek yoktur.”* maddelere doğru yanıt verdikleri görülmektedir (yaklaşık %80). Bu sonuç, UBDP kapsamında eğitim alan öğrencilerin intihalle ilgili en çok bu iki konuda bilgili olduklarını ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle, bu bulgu birinci soru için öğrencilerin, internetteki her bilginin anonim olmadığını farkında oldukları ve ödevlerini hazırlarken internetten elde ettikleri bilgiyi kullandıklarında kaynağa atıf yapacaklarını bildikleri şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin dokuzuncu maddeye verdikleri yanıt literatürle karşılaştırıldığında, Henderson (2011) ve Ahmad vd. (2012)’nin araştırmalarında lisans öğrencilerinin, kısa cümleler kullandıklarını atıf yapmaya gerek olmadığını düşündükleri şeklinde ortaya çıkarken; bu çalışmada ise tam tersi şekilde daha lise düzeyindeki öğrencilerin ödevlerinde yararlandıkları kaynaktan/yazardan kısa cümleler kullansalar dahi kaynağa atıf yapmaları gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuç öğrencilerin henüz lisede oldukları göz önünde bulundurulduğunda ümit vericidir. Aynı zamanda bu her iki madde UBDP kapsamında eğitim alan öğrenciler arasında, en az *“emin değilim”* yanıtı verilen madde olmuştur (yaklaşık %7). Bu bulgu da öğrencilerin intihalle ilgili özellikle bu iki konuda bilgi sahibi olduklarını gösteren bir başka kanıttır. Bu iki maddeye ilişkin UBDP kapsamında eğitim almayan öğrencilerin verdikleri yanıtlar karşılaştırıldığında, bu gruptaki öğrencilerin, birinci madde ile ilgili bilgi eksikliklerinin olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 1’de de görüldüğü gibi, UBDP kapsamında eğitim almayan öğrencilerin birinci maddeye ilişkin doğru kavramlarının dağılımı %66 ve *“emin değilim”* yanıtı da %24’tür (bu eğitim alanlarda %8’dir). Diğer taraftan, UBDP kapsamında eğitim almayan öğrencilerin de eğitim alan öğrencilerde olduğu gibi en çok dokuzuncu maddeye doğru yanıt verdikleri (%72) tespit edilmiştir. Aynı şekilde bu grupta da %14 oranıyla en az *“emin değilim”* yanıtı dokuzuncu maddeye verilmiştir. UBDP kapsamında eğitim almayan öğrenciler, dokuzuncu maddeye ek olarak en çok 10. maddeye *“Eğer yazılanlar Türkçe dışında bir dilde ise ve siz çeviri yapıyorsanız, bu durumda atıf yapmaya gerek yoktur”* (%68) ve 11. maddeye *“Eğer yazarın bir kısım cümlesini kullanıyorsanız, bu durumda yazara metnin sonunda atıfta bulunabilirsiniz.”* (%69) doğru yanıt vermişlerdir. Bu bulgu, UBDP kapsamında eğitim almayan öğrencilerin 9, 10 ve 11. maddeleri içeren intihal konularını daha kolay anladıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu, Baysen vd. (2017a, 2017b)’nin daha önceki çalışmalarında elde ettikleri bulguyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 1’de UBDP kapsamında eğitim alan öğrencilerin kavram yanlışlarının dağılımına bakıldığında ise öğrencilerin en çok, “*Yazara ait orijinal kelimeler kullanılacaktır ancak atıf yapmak gerekir.*” olarak tanımlanan beşinci maddede yanlış yanıtladıkları görülmektedir (%54). Bu bulgu, UBDP kapsamında eğitim almayan öğrencilerde de aynı şekilde ortaya çıkmıştır (%58). Başka bir ifadeyle, her iki gruptaki öğrencilerin en çok beşinci maddeye ilişkin kavram yanlışlarına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonuç, her iki gruptaki öğrencilerin yarıdan fazlasının, ödevlerini hazırlarken yazarın kelimelerini değiştiriyorlarsa veya yazarın düşüncesini kendi kelimeleriyle yazıyorlarsa (Paraphrasing) kaynağa atıf yapmayacakları şeklinde yorumlanabilir. Her iki grupta da bu kavram yanlışlığı ile ilgili ortaya çıkan sonuç, Mahmood vd. (2010), Henderson (2011), Ahmad vd. (2012) ve Baysen vd. (2017a, 2017b)’nin çalışmalarındaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

UBDP kapsamında eğitim alan öğrenciler, en çok “emin değilim” yanıtını ikinci maddeye “*Herhangi bir yazara atıfta bulunduğunuz takdirde yazardan izin almanız gerekir.*” vermişlerdir (%20). Bu bulgu, Graveline (2010) ve Löfström (2011)’ün çalışmalarında olduğu gibi öğrencilerin intihal ile telif hakkı ihlalini (copyright infringement) karıştırdıkları şeklinde yorumlanabilir. UBDP kapsamında eğitim almayan öğrenciler ise, en çok yedinci “*Eğer yazarın kullandığı kelimeleri değiştirirseniz, bu durumda atıf yapmaya gerek yoktur.*” ve 14. maddeye “*Elde ettiğiniz bilgiler yaptığınız görüşmelerden elde edildi ise, bu durumda atıf yapmaya gerek yoktur.*” “emin değilim” yanıtını vermişlerdir (%28). Bu sonuç, UBDP kapsamında eğitim almayan öğrencilerin en çok intihalin bu iki konusuna ilişkin bilgi eksikliklerinin olduğunu göstermektedir. Tablo 1’de, her iki grup da “emin değilim” yanıtları açısından karşılaştırıldığında, UBDP kapsamında eğitim almayanların intihalin birçok durumu hakkında, eğitim alanlara göre daha fazla bilgi eksikliklerinin olduğu söylenebilir. Ancak her iki grup da genel olarak birbirinden daha üstün değildir. Diğer bir ifadeyle dağılım açısından (%) aralarında büyük farklar bulunmamaktadır. Dolayısıyla, her iki grubun da intihal, atıf yapma ve kaynak gösterme konularında bilgi eksikliklerinin giderilmesine yönelik iyi ve kötü örneklerle açıklanan uygulamalı eğitimlerle daha fazla desteklenmeleri gereklidir.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Elde Edilen Bulgular

Tablo 1, her iki gruptaki öğrencilerin maddelere verdikleri yanıtlara ilişkin olarak intihalle ilgili doğru kavramları ve kavram yanlışları arasında anlamlı farklılık açısından incelendiğinde, UBDP eğitimi almayan öğrencilerin toplam üç maddede (ikinci madde “*Herhangi bir yazara atıf ta bulunduğunuz takdirde yazardan izin almanız gerekir.*”, dördüncü madde “*Yazara ait fazla bilgi alınacaksa ancak atıf yapmak gerekir.*” ve beşinci madde “*Yazara ait orijinal kelimeler kullanılacaktır ancak atıf yapmak gerekir.*”) kavram yanlışları lehine anlamlı farklılığa sahip oldukları görüldükçe, başka bir ifadeyle bu üç maddede kavram yanlışlarına sahiplerken; UBDP eğitimi alan öğrencilerin yalnızca bir maddede (5. Madde) kavram yanlışları lehine anlamlı farklılığa sahip oldukları

görülmektedir. Bu bulgu, UBDP eğitimi almayan öğrencilerin, alan öğrencilere göre daha fazla sayıda ve çeşitlilikte intihal yapabilecekleri şeklinde yorumlanabilir. UBDP eğitimi almayan öğrencilere ilişkin elde edilen bu bulgu, Baysen vd. (2017a, 2017b)'nin çalışmalarında elde ettikleri bulgularla benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte bulgulara göre, her iki grubun da, birinci araştırma sorusuna ilişkin bulgularda açıklandığı gibi, en çok beşinci madde "Yazara ait orijinal kelimeler kullanılacaksa ancak atıf yapmak gerekir." ile ilgili intihal yapabileceklerini göstermektedir. Dolayısıyla bu bulguya göre, UBDP eğitiminin bu intihal çeşidine ilişkin çok fazla etkili olmadığını söylemek mümkündür.

Tablo 1. UBDP Eğitimi Alan ve Almayan Öğrencilerin Maddelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı ve Madde Bazında Anlamlı Farklılık Sonuçları

Soru No.	UBDP Eğitimi Alanlar (Deney)						Sig.	UBDP Eğitimi Almayanlar (Kontrol)						Sig.
	Doğru Kavram (D)		Kavram Yanılgısı (Y)		Emin Değil			Doğru Kavram (D)		Kavram Yanılgısı (Y)		Emin Değil		
	f	%	f	%	f	%		f	%	f	%	f	%	
1	93	82	12	11	9	8	D>Y; p<,001	148	66	24	11	53	24	D>Y; p<,001
2	56	49	31	27	27	24	D>Y; p<,05	63	28	107	48	55	24	Y>D; p<,05
3	75	66	24	21	15	13	D>Y; p<,001	133	59	49	22	43	19	D>Y; p<,001
4	48	42	42	37	24	21	Fark yok.; p>,05	73	32	100	44	52	23	Y>D; p<,05
5	33	29	62	54	19	17	Y>D; p<,05	50	22	130	58	45	20	Y>D; p<,001
6	50	44	42	37	22	19	Fark yok.; p>,05	86	38	95	42	44	20	Fark yok p>,05
7	65	57	26	23	23	20	D>Y; p<,001	94	42	68	30	63	28	D>Y; p<,05
8	58	51	35	31	21	18	D>Y; p<,05	115	51	72	32	38	17	D>Y; p<,05
9	91	80	16	14	7	6	D>Y; p<,001	163	72	31	14	31	14	D>Y; p<,001
10	82	72	15	13	17	15	D>Y; p<,001	154	68	36	16	35	16	D>Y; p<,001
11	74	65	22	19	18	16	D>Y; p<,001	155	69	29	13	41	18	D>Y; p<,001
12	52	46	39	34	23	20	Fark yok.; p>,05	111	49	58	26	56	25	D>Y; p<,001
13	83	73	16	14	15	13	D>Y; p<,001	138	61	42	19	45	20	D>Y; p<,001
14	74	65	23	20	17	15	D>Y; p<,001	102	45	61	27	62	28	D>Y; p<,05

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Elde Edilen Bulgular

UBDP eğitimi alan öğrencilerle, almayan öğrenciler arasında intihalle ilgili madde bazındaki doğru kavramları ile kavram yanlışları sayıları arasında anlamlı farklılık olup olmadığına ilişkin elde edilen bulgulara göre; yalnızca üç maddede anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu maddeler: ikinci *"Herhangi bir yazara atıfta bulunduğunuz takdirde yazardan izin almanız gerekir."*, yedinci *"Eğer yazarın kullandığı kelimeleri değiştirirseniz, bu durumda atıf yapmaya gerek yoktur."* ve 14. *"Elde ettiğiniz bilgiler yaptığınız görüşmelerden elde edildi ise, bu durumda atıf yapmaya gerek yoktur."* maddelerdir (Bkz. Tablo 2). Her üç madde için de elde edilen anlamlı farklılık UBDP eğitimi alan öğrenciler lehinedir. Başka bir ifadeyle intihalin bu üç türü, UBDP eğitimi alan öğrenciler için daha kolay anlaşılmaktadır.

Bu çalışmada elde edilen bulguya göre, her ne kadar UBDP eğitimini alan öğrenciler en azından adı anılan üç maddede daha başarılı ve diğer maddelerde de üstünlüğü UBDP eğitimi almayanlara kaptırmamış olsa da, sonucun daha fazla sayıdaki maddede UBDP eğitimi alanlar lehine çıkması beklenmekteydi. Sonuç olarak UBDP eğitiminin beklendi ölçüde başarı sağlamadığı fakat umut verici olduğu düşünülebilir.

Tablo 2. UBDP Eğitimi Alan ile Almayan Öğrencilerin Maddeler Bazında Anlamlı Farklılık Tablosu

Soru No.	Anlamlı Farklılık		UBDP Eğitimi Alanlar Lehine	UBDP Eğitimi Almayanlar Lehine
	Var ($p<,05$)	Yok ($p>,05$)		
1		√		
2	√		√	
3		√		
4		√		
5		√		
6		√		
7	√		√	
8		√		
9		√		
10		√		
11		√		
12		√		
13		√		
14	√		√	

Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Elde Edilen Bulgular

UBDP kapsamında eğitim alan öğrenciler cinsiyet değişkenine göre ele alındığında, yalnızca bir maddede (11. Madde *"Eğer yazarın bir kısım cümlesini kullanıyorsanız, bu durumda yazara metnin sonunda atıfta bulunabilirsiniz."*; $p < .05$) kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılığın bulunduğu ve bu farkın da kız öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu tek başına kız öğrencilerin verilen eğitimden daha başarılı olarak çıktıkları anlamına gelmese de, yine de hiçbir maddede erkek öğrencilerin lehine bir sonuç çıkmamış olması kız öğrencilerin daha başarılı olduklarına ilişkin bir düşüncüyü ortaya çıkarmaktadır.

Diğer taraftan UBDP kapsamında eğitim almayan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre intihal ile ilgili var olan bilgilerine bakıldığında, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre bazı maddelerde daha bilgili oldukları ortaya çıkmıştır. Bu maddeler ölçme aracının birinci *"İnternette yer alan bilgileri kullanmak için atıf yapmaya gerek yoktur, çünkü internette yer alan bilgiler anonimdir."* ($p < .05$), dokuzuncu *"Eğer kullanılan cümleler kısa ise, bu durumda atıf yapmaya gerek yoktur."* ($p < .05$), onuncu *"Eğer yazılanlar Türkçe dışında bir dilde ise ve siz çeviri yapıyorsanız, bu durumda atıf yapmaya gerek yoktur."* ($p < .05$), 11. *"Eğer yazarın bir kısım cümlesini kullanıyorsanız, bu durumda yazara metnin sonunda atıfta bulunabilirsiniz."* ($p < .05$) ve 14. *"Elde ettiğiniz bilgiler yaptığınız görüşmelerden elde edildi ise, bu durumda atıf yapmaya gerek yoktur."* ($p < .05$) maddeleridir. Dolayısıyla kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre intihalle ilgili kurallara uyma konusunda daha başarılı oldukları söylenebilir. Bu sonuç, Köklü (2000), Özenç Uçak ve Ünal (2015) ve Sobhy (2015)'nin çalışmalarında olduğu gibi, bu çalışmada da kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre intihal, atıf yapma ve kaynak gösterme kurallarına daha fazla uyduklarını göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda hem UBDP kapsamında eğitim alan hem de bu kapsamda eğitim almayan öğrencilerin bazı intihal türleri ile ilgili kavram yanlışlarının olduğu tespit edilmiştir. Fakat her iki gruptaki öğrenciler karşılaştırıldığında, aralarında çok büyük farklar olmasa da, UBDP kapsamında eğitim alan öğrencilerin intihalin daha fazla türüyle ilgili bilgileri olduğu görülmüştür. Bu sonuç, UBDP kapsamında verilen eğitimin bazı intihal çeşitlerinin giderilmesinde etkili olduğunu, fakat daha fazla başarı sağlanabilmesi için programın bu yönde geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Uygulamanın yapıldığı Okul A ve Okul B'nin kütüphanecilerinden sözlü olarak elde edilen bilgiler doğrultusunda, UBDP kapsamında öğrencilere intihalin ne olduğu, neden yapılmaması gerektiği, intihal yapanlara uygulanan cezalar, alıntı yapma ve kaynak gösterme konularında kendileri tarafından eğitimler verildiği ve bu eğitimlerin de okul yönetimleri tarafından desteklendiği belirlenmiştir. Fakat her iki okul kütüphanecisinden elde edilen bilgilere göre, bu program içerisinde intihalle ilgili

kavram yanlışlarına ilişkin özel bir eğitime gidilmediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin intihalle ilgili var olan kavram yanlışlarının giderilmesine ya da kavram yanlışlarının oluşmasının engellenmesine yönelik derslerin de programa dâhil edilmesi önerilir.

Her iki okulda da kütüphaneciler tarafından verilen akademik dürüstlikle ilgili eğitimlerin süresi yılda ortalama 5 saattir. Eğitimler birinci dönem başında verilmektedir. Bununla birlikte ders öğretmenlerinden gelen talepler doğrultusunda da farklı zamanlarda kısa süreli olarak da bu eğitimler okul kütüphanecileri tarafından verilmektedir. Ancak bu eğitimlerin verilmesi için sürenin yeterli olmadığı da kütüphaneciler tarafından belirtilmiştir. Bitirme tezi kapsamında danışman öğretmenler tarafından da intihal ve alıntı yapma hakkında öğrencilere bilgi verildiği belirlenmiştir. Sonuç olarak, hâlihazırda intihal, alıntı yapma, kaynak gösterme ile ilgili verilen eğitimlerin teorik bilginin yanı sıra, öğrencilerin intihalle ilgili kavram yanlışlarının giderilmesi ve önlenmesine yönelik iyi ve kötü örneklerle de yer verilerek bol uygulamalı olarak geliştirilmesi önemlidir. Bunun için de eğitimlerin sadece dönem başında değil, tüm eğitim süresini kapsayacak şekilde diğer derslerle bütünleştirilmiş, düzenli, planlı ve sistematik bir ders programı dâhilinde okul kütüphanecileri tarafından verilmesi önerilebilir. Bu planlı ve sistematik dersler, öğrencilerin gelecekte birer üniversite öğrencisi ve geleceğin araştırmacıları olacakları düşünüldüğünde bilimsel etik ve akademik dürüstlikle ilgili becerilerin şimdiden kazandırılması ve intihalle ilgili var olan kavram yanlışlarının erken safhalarda belirlenip önlenmesi bakımından oldukça önemli görülmektedir.

Kaynakça

- Ahmad, U. K, Mansourizadeh, K. ve Ai, G. K. M. (2012). Non-native university students' perception of plagiarism. *Advances in Language and Litrary Studies*, 3(1), 39-48. <http://journals.aiac.org.au/index.php/all/article/view/42/39> adresinden erişildi.
- Araştırma teknikleri dersi (10. Sınıf) öğretim programı. (2010, 22 Aralık). *Öğretim programı*. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden erişildi.
- Arı, A. (2010). Öğretmenlere göre proje ve performans görevlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(34), 32-55. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068352/5000063415> adresinden erişildi.
- Avaroğulları, M. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının intihale yönelten sebepleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/149876> adresinden erişildi.
- Aydın, H., Yörek, N. ve Uğulu, İ. (2015). Lise öğrencilerinin performans ödevlerine karşı tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 211-229. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/183448> adresinden erişildi.

- Bacha, N. N., Bahous, R. ve Nabhani, M. (2012) High schoolers' views on academic integrity. *Research Papers in Education*, 27(3), 365-381. doi: 10.1080/02671522.2010.550010
- Barnhardt, B. (2016). The "epidemic" of cheating depends on its definition: A critique of inferring the moral quality of "cheating in any form". *Ethics & Behavior*, 26(4), 330-343. doi: 10.1080/10508422.2015.1026595
- Baysen, E. (2011). Prospective primary school teachers' conceptions concerning selected weather events. N. Popov, C. Wolhuter, B. Leutwyler, M. Mihova ve J. Ogunleye (Eds.) *Comparative Education, Teacher Training, Education Policy, Social Inclusion, History of Education: Cilt 9*, içinde (s. 81-86). Bulgaria: Bureau for Educational Services.
- Baysen, E. ve Baysen, F. (2013). Turkish prospective kindergarten teachers' conceptions concerning some selected atmospheric events. *Int. J. Elementary Educ.* 2(5), 32-37. doi: 10.11648/j.ijeeu.20130205.11
- Baysen, E., Hořková-Mayerová, Š., Çakmak, N. ve Baysen, F. (2017a). Misconceptions of Czech and Turkish university students in providing citations. A. Maturo, Š. Hořková-Mayerová, D.-T. Soitu ve J. Kacprzyk (Dizi Ed.), *Studies in Systems, Decision and Control Series: Vol. 66 Recent trends in social systems: Quantitative theories and quantitative models* içinde (s. 183-190). Switzerland: Springer. doi: 10.1007/978-3-319-40585-8_16.
- Baysen, E., Hořková-Mayerová, Š., Çakmak, N. ve Baysen, F. (2017b). Misconceptions regarding providing citations: To neglect means to take risk for future scientific research. Š. Hořková-Mayerová, F. Maturo ve J. Kacprzyk (Dizi Ed.), *Studies in Systems, Decision and Control Series: Vol. 104 Mathematical-statistical models and qualitative theories for economic and social sciences* içinde (s. 177-186). Switzerland: Springer. doi: 10.1007/978-3-319-54819-7_12
- Baysen, E. ve Silman, F. (2012). Yapılandırmacı yaklaşım. Z. Kaya (Ed.), *Öğrenme ve öğretme: kuramlar, yaklaşımlar, modeller* içinde (s.197-226). Ankara: Pegem Akademi.
- Baysen, E., Temiz, B, Baysen, F. ve Yağbasan, R. (2004). Ortaöğretim öğrencilerinin atmosferde meydana gelen bazı doğa olayları ile ilgili yanlış algılamaları. XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler içinde (s. 1979-1999). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Belter, R. W. ve Pré, A. (2009). A strategy to reduce plagiarism in an undergraduate course. *Teaching of Psychology*, 36(4), 257-261. doi: 10.1080/00986280903173165
- Bennet, R. (2005). Factors associated with student plagiarism in a post-1992 university. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 30(2), 137-162. doi: 10.1080/0260293042000264244
- Brown, D. E. (2014). Students' conceptions as dynamically emergent structures. *Science & Education*, 23, 1463-1483. doi: 10.1007/s11191-013-9655-9
- Brown-Wright, L., Tyler, K. M., Stevens-Watkins, D., Thomas, D., Mulder, S., Hughes, T.,...Smith, La T. (2012). Investigating the link between home-school dissonance and academic cheating among high school students. *Urban Education*, 48(2) 314-334. doi: 10.1177/0042085912469203
- Carroll, J. (2012). *Academic honesty in the IB*. http://www.isdseniorlibraries.com/uploads/9/6/7/3/9673148/academic_honesty_paper_from_ib.pdf adresinden erişildi.
- Cheak, A. P. C., Sze, C. C., Ai, Y. J., Min, C. M. ve Ming, S. J. (2013, 26-27 September). *Internet plagiarism: University students' perspective*. In: International Research Conference 2013 <http://scholar.google.com.tr/scholar?q=Internet+plagiarism%3A+university+students%27+perspe>

- ctive&btnG=&hl=tr&as_sdt=0%2C5 adresinden erişildi.
- Chen, Y. ve Chou, C. (2017). Are we on the same page? College students' and faculty's perception of student plagiarism in Taiwan. *Ethics & Behavior*, 27(1), 53-73. doi: 10.1080/10508422.2015.1123630
- Comas-Forgas, R. ve Sureda-Negre, J. (2010). Academic plagiarism: Explanatory factors from students' perspective. *Journal of Academic Ethics*, 8(3), 217-232. doi: 10.1007/s10805-010-9121-0
- Curriculum. (2017). *ibo.org*. <http://www.ibo.org/programmes/diploma-programme/curriculum/> adresinden erişildi.
- Çakmak, N. (2015). Lisans öğrencilerinin intihal ile ilgili kavram yanılgıları. *Türk Kütüphaneciliği* 29(2), 212-240. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/2543> adresinden erişildi.
- Dant, D. R. (1986). Plagiarism in high school: A survey. *The English Journal*, 75(2), 81-84. http://www.jstor.org/stable/pdf/817898.pdf?_=1471307035702 adresinden erişildi.
- Eminoğlu, E. ve Nartgün, Z. (2009). Üniversite öğrencilerinin akademik sahtekarlık eğilimlerinin ölçülmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(6), 216-240.
- Estow, S., Lawrence, E. K. ve Adams, K. A. (2011). Practice makes perfect: Improving students' skills in understanding and avoiding plagiarism with a themed methods course. *Teaching of Psychology*, 38(4), 255-258. <http://top.sagepub.com/content/38/4/255.full.pdf+html> adresinden erişildi.
- Evering, L. C. ve Moorman, G. (2012). Rethinking plagiarism in the digital age. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 56(1), 35-44. doi: 10.1002/JAAL.00100
- Find an IB world school. (2017). *ibo.org*. <http://www.ibo.org/programmes/find-an-ib-school/> adresinden erişildi.
- Gibson, N. S. ve Chester-Fangman, C. (2011). The librarian's role in combating plagiarism. *Reference Services Review*, 39(1), 132-150. doi: 10.1108/00907321111108169
- Gullifer, J. ve Tyson, G. A. (2010). Exploring university students' perceptions of plagiarism: a focus group study. *Studies in Higher Education*, 35(4), 463-481. doi: 10.1080/03075070903096508
- Güven, S. ve Demirçelik, D. A. (2013). 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerin performans ödevleri hakkındaki görüşleri ve bu ödevi hazırlamaya yönelik etik algıları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(13), 83-104. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/90046> adresinden erişildi.
- Graveline, J. D. (2010). Debunking common misconceptions and myths. *College & Undergraduate Libraries*, 17(1), 100-105. doi: 10.1080/10691310903584650
- Graves, S. M. (2008). Student cheating habits: A predictor of workplace deviance. *Journal of Diversity Management-First Quarter*, 3(1), 14-22. <http://www.cluteinstitute.com/ojs/index.php/JDM/article/view/4977/5069> adresinden erişildi.
- Gunnarsson, J. Kulesza, W. J. ve Petterson, A. (2014). Teaching international students how to avoid plagiarism: Librarians and faculty in collaboration. *The Journal of Academic Librarianship*, 40(3-

- 4), May, 413-417. doi: 10.1016/j.acalib.2014.04.006
- Henderson, T. (2011). The biggest misconceptions about plagiarism. <http://www.sooperarticles.com/writing-articles/article-writing-articles/biggest-misconceptions-about-plagiarism-276836.html> adresinden erişildi.
- Ho, J. K. K. (2015). An exploration of the problem of plagiarism with the cognitive mapping technique. *Systems Research and Behavioral Science*, 32(6), 735-742. doi: 10.1002/sres.2296
- Jensen, L. A., Arnett, J. J., Feldman, S. S., ve Cauffman, E. (2002). It's wrong, but everybody does it: Academic dishonesty among high school and college students. *Contemporary Educational Psychology*, 27(2), 209-228. doi: 10.1006/ceps.2001.1088
- Kessler, K. (2003). Helping high school students understand academic integrity. *The English Journal*, 92(6), 57-63. <http://www.jstor.org/stable/pdf/3650536.pdf> adresinden erişildi.
- Köklü, N. (2000). Lisans ve lisans üstü öğrencilerinin görüşlerine göre araştırma sürecine yönelik etik olmayan davranışların gösterilme sıklığı ve nedenleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6(4), 527-542. <http://kuey.net/index.php/kuey/article/view/577> adresinden erişildi.
- Lai, K. W. ve Weeks, J. J. (2009). High school students' understanding of e-plagiarism: Some New Zealand observations. *CINZS: LTT*, 21(1), 1-15. <http://www.otago.ac.nz/cdelt/otago067253.pdf> adresinden erişildi.
- Lehman, K. (2010). Stemming the tide of plagiarism: One educator's view. *Library Media Connection*. Oct/Nov, 29(2), 44-46. <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=11&sid=90610ee6-f3a9-4ddf-b871-55ba439c5a28%40sessionmgr4010&id=4213> adresinden erişildi.
- Löfström, E. (2011). "Does plagiarism mean anything? LOL.": Students' conceptions of writing and citing. *Journal of Academic Ethics*, 9(4), 257-275. doi:10.1007/s10805-011-9145-0
- Ma, H., Lu, E. Y., Turner, S., ve Wan, G. (2007). An empirical investigation of digital cheating and plagiarism among middle school students. *American Secondary Education*, 35(2), 69-82. <http://www.jstor.org/stable/pdf/41406290.pdf> adresinden erişildi.
- Mahmood, S. T., Mahmood, A., Khan, M. N. ve Malik, A. B. (2010). Intellectual property rights: Conceptual awareness of research students about plagiarism. *International Journal of Academic Research*, 2(6), November, 193-198.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, T. C. Resmi Gazete (28758, 7 Eylül 2013).
- O'Farrell, F. (2010). *Extended essay: IB diploma programme*. United Kingdom: International Baccalaureate Organization.
- Ormrod, J. E. (2008). *Educational psychology: Developing learners*. (6. bs.). Upper Saddle River, NJ: Person, Merril Prentice.
- Orhan, F. ve Günay, A. (2014). Üniversite öğrencilerinin internet tabanlı akademik usulsüzlük nedenlerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 1(15), 176-190. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/eegeefd/article/view/5000045744/5000043074> adresinden erişildi.
- Özenç Uçak, N. ve Gülşen Birinci, H. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 187-

204. <http://www.tk.org.tr/index.php/TK/article/view/410/402> adresinden erişildi.
- Özenç Uçak, N. ve Ünal, Y. (2015). Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğrencilerinin akademik sahtekârlık ve intihal konusundaki görüşleri. Prof. Dr. İrfan Çakın'a Armağan içinde (s. 251-264). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. <http://www.bby.hacettepe.edu.tr/yayinlar/dosyalar/32-U%C3%A7ak-%C3%9Cnal-251-264.pdf> adresinden erişildi.
- Peterson, R., Treagust, D. ve Garnett, P. (1986). Identification of secondary students' misconceptions of covalent bonding and structure concepts using a diagnostic instrument. *Research in Science Education*, 16, 40-48. doi: 10.1007/bf02356816
- Programmes. (2017). *ibo.org*. <http://www.ibo.org/en/programmes/> adresinden erişildi.
- Schmelkin, L. P., Gilbert, K. A. ve Silva, R. (2010). Multidimensional scaling of high school students' perceptions of academic dishonesty. *The High School Journal*, 93(4), 156-165. <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=7be0c184-85bb-4773-8a0d-aff48b6b35d9%40sessionmgr106&hid=119> adresinden erişildi.
- Sisti, D. A. (2007). How do high school students justify internet plagiarism? *Ethics & Behavior*, 17(3), 215-231. doi: 10.1080/10508420701519163
- Sobhy, M. M. (2015). Academic dishonesty prevalence and perception in the high school setting. *Conatus: The Academic Journal of Dowling College*, 5, 12-18. <http://www.dowling.edu/wikis/uploads/LibraryArchives/conatus2015c.pdf#page=12> adresinden erişildi.
- Strom, P. S. ve Strom, R. D. (2007). Cheating in middle school and high school. *The Educational Forum*, 71(2), 104-116. doi: 10.1080/00131720708984924
- Sureda-Negre, J., Comas, R. ve Oliver-Trobat, M. F. (2015). Academic plagiarism among secondary and high school students: Differences in gender and procrastination. *Comunicar, English ed.*, 22(44), 103-111. doi: 10.3916/C44-2015-11
- plagiarism. (2017). *Merriam-Webster.com*. <http://www.merriam-webster.com/dictionary/plagiarism> adresinden erişildi.
- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2006). *Ortaöğretim proje hazırlama dersi öğretim programı*. Ankara. <http://ttkb.meb.gov.tr/www/ogretim-programlari/icerik/72> adresinden erişildi.
- Thomas, E. E. ve Sassi, K. (2011). An ethical dilemma: Talking about plagiarism and academic integrity in the digital Age. *The English Journal*, 100(6), 47-53. http://www.jstor.org/stable/pdf/23047881.pdf?_=1471336994175 adresinden erişildi.
- Tilke, A. (2011). International Baccalaureate Diploma Programme: What it means to a school library and librarian. *School Library Monthly*, 27(5), 8-10. <https://eric.ed.gov/?id=EJ917647> adresinden erişildi.
- Ural, M. N. ve Sulak, S. A. (2012). Plagiarism via internet on undergraduate students in Turkey. *Journal of Educational and Instructional Studies in the World*, 2(3), 229-234. <http://www.wjeis.org/FileUpload/ds217232/File/25.ural.pdf> adresinden erişildi.
- Vieyra, M. ve Weaver, K. (2016). The prevalence and quality of source Attribution in middle and high

- school science papers. *Issues in Science and Technology Librarianship*. doi: 10.5062/F4FB50Z1
- Voelker, T. A., Love, L. G. ve Pentina, I. (2012) Plagiarism: What don't they know? *Journal of Education for Business*, 87(1), 36-41, doi: 10.1080/08832323.2011.552536
- Williamson, K. ve Mcgregor, J. (2011). Generating knowledge and avoiding plagiarism: Smart information use by high school students. *School Library Research*, 14, 1-22. http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/aaslpubsandjournals/slr/vol14/SLR_GeneratingKnowledge_V14.pdf
- Wilkinson, J. (2009). Staff and student perceptions of plagiarism and cheating. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 20(2), 98-105. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ864328.pdf> adresinden erişildi.